

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

Uniwersytet najnowszą technologię

**Młodzieży ukraińskiej organizacji społecznej
"Związek uzdolnionej młodzieży"**

III MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA

«OSOBOŚCI, SPOŁECZEŃSTWO, POLITYKA»

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie (Polska)

Університет новітніх технологій (Україна)

Всеукраїнська молодіжна громадська організація
«Союз обдарованої молоді»

МАТЕРІАЛИ

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ОСОБИСТІТЬ, СУСПІЛЬСТВО, ПОЛІТИКА»

15-16 лютого 2016 року

Частина 1

Lublin
Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie
2016

УДК 1: 32: 33: 930
ББК 87: 66: 65: 63
О - 75

Рецененти:

Денис Свириденко,
д.філос.н., доц. (професор Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова, Київ)

Jarosław Kit,
PhD (analityk zespołu analiz Fundacji «Amicus Europae», Warszawa)

Друкується за рішенням Вченої ради
Університету новітніх технологій
(Протокол №2/11 від 17.02.2016)

Редакційна група: С. Терепищій, Ю. Будник, В. Герасимович, О. Позній.

О – 75 **Особистість, суспільство, політика:** Матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. /
За ред. С.Терепищого, Ю. Будник, В.Герасимовича, О.Познія. – Ч.1. – Люблін:
WSEI, 2015. – 136 с.

ISBN 978-83-933083-6-3

У збірнику подані матеріали учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість, суспільство, політика», яка відбулась 15-16 лютого 2016 року. На міждисциплінарній конференції були обговорені актуальні проблеми педагогічних, філософських, історичних, політичних і економічних наук.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів і студентів.

ISBN 978-83-933083-6-3

УДК 1: 32: 33: 930
ББК 87: 66: 65: 63

© Автори матеріалів, 2016
© WSEI, 2016
© ВМГО «Собз обдарованої молоді», 2016
© Університет новітніх технологій, 2016

В. Шевчук вказує, що економічний заповіт М. Руденка «містить заклик «мислити космічно – тобто мати перед очима не десятиліття, а принаймні століття». Учений заповідає нам і відповідну цьому мисленню практику господарювання, а саме: якомога більше фінансів перепускати через землеробство, бо наше збагачення відбувається тільки тут. Адже давно відомо, що засіяна нива за нормальних умов подвоює вкладені в землеробство кошти, причому ніде більше ми не отримуємо стовідсоткового доходу» [4, с. 88]. М. Руденко наголошує, що Україна має величезний потенціал для економічного розвитку – їй варто провести дієві реформи у сільськогосподарському секторі економіки.

Проблемність філософських пошуків, вміння письменника виявляти та зображати суперечності людського буття, таємниці й загадки природи і Всесвіту, людини, процесу пізнання й раціоналістичний світогляд є найяскравішими характеристиками творчого доробку М. Руденка. Фізико-філософські та антропологічні пошуки М. Руденка є новаторськими, сміливими, проте мають чітке потрактування вченими-фізиками.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Власенко І. Микола Руденко і його книга життя / І. Власенко // Дніпро. – 2007. – №5-6 (травень-червень). – С. 4-16.
2. Руденко М. Глобалізація і Україна. Не загубити ліхтарика. На шляху до Світової Монади / М. Руденко // Дніпро. – 2007. – № 1-2. – С. 75-86.
3. Руденко М. Енергія прогресу. Гносис і сучасність: Метафізична поема. Публіцистика. Поема. / М. Руденко. – К. : Журналіст України, 2008. – 716 с.
4. Шевчук В. Україні і світові ще належить відкрити Миколу Руденка – мислителя / В. Шевчук // Дніпро. – 2007. – №1-2 (січень-лютий). – С. 86-98.

Мартинюк В.М., Ісаєнко Т.К.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ПРОБЛЕМА ДЕТЕРМІНАНТ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

***Анотація.** В тезах обґрунтовано розгорнуту систему детермінант ціннісних орієнтацій особистості в умовах сучасної соціокультурної реальності. Проаналізовано соціокультурні та індивідуально-особистісні виміри ціннісних орієнтацій особистості на певних етапах існування суспільства та життєдіяльності соціуму.*

***Ключові слова:** особистість, цінності, ціннісні орієнтації, процес формування, система детермінант, соціокультурні фактори, індивідуально-особистісні фактори.*

Ціннісні орієнтації є досить актуальною проблемою для українського суспільства, яке переживає сьогодні складний і відповідальний етап своєї історії. За думкою науковців, функціонування й розвиток ціннісних орієнтацій особистості є складним діалектично-суперечливим процесом, що відбувається в певних об'єктивних умовах, під якими розуміються всі обставини життя й діяльності суб'єктів ціннісних орієнтацій під впливом складних інституціональних, організаційних та групових факторів, як тих, що взаємодіють між собою, так і тих, що є відносно самостійними [1].

У наукових дослідженнях знайшли відображення два основних підходи до проблеми детермінант ціннісних орієнтацій особистості – рівнево-факторний (пов'язаний з розкриттям усієї сукупності факторів, що впливають на процес формування особистості, та з їх диференціацією за рівнями) і об'єктивно-суб'єктивний (пов'язаний з виділенням об'єктивних та суб'єктивних факторів процесу формування особистості).

Так, наприклад, О.Г. Ефендієв стверджує, що процес виховання детермінований економічними, соціальними, політичними й духовними факторами, які у свою чергу та у своїй єдності утворюють три рівні детермінації: соціально-загальний, соціально-особливий та соціально-одичний рівень. За його думкою, фактори соціально-загального рівня детермінації процесу виховання виявляються в суспільстві, яке є соціальним макросередовищем особистості: це продуктивні сили та виробничі відносини суспільства; соціальна структура суспільства; потреби й інтереси класу, до якого належить особистість; політичні погляди, правові норми, моральні принципи, естетичні погляди; політичні партії, суспільні організації та державні установи. Особливої ролі вчений надає факторам соціально-особливого рівня детермінації процесу виховання, і визначаються як безпосередні чинники формування особистості: це трудова, громадсько-політична та сімейно-побутова сфери. Соціально-загальні та соціально-особливі фактори характеризуються як зовнішні по відношенню до особистості. Внутрішній фактор, який зумовлює специфічні риси поведінки та свідомості особистості, утворює соціально-одичний рівень [2, с. 48–58].

У дослідженнях факторів формування індивіда, що особливо важливе для дослідження детермінант ціннісних орієнтацій, знайшло відображення прагнення виділити об'єктивні й суб'єктивні фактори формування особистості в умовах сучасного українського суспільства.

Об'єктивний фактор формування особистості, її ціннісних орієнтацій традиційно розглядається як органічна єдність економічних, соціальних, політичних та духовних компонентів. Крім цього, окремі автори до об'єктивного фактора відносять і вплив засобів масової інформації.

До праць цього напрямку належать праці В.А. Ядова, котрий визначаючи ціннісні орієнтації як цілі життєдіяльності та засоби їх досягнення, як найвищий рівень диспозиційної ієрархії, указує на їх детермінованість загальними соціальними умовами життя індивіда. Він припускає, що система ціннісних орієнтацій формується на основі вищих соціальних потреб особистості (потреби включення в певне соціальне середовище в широкому значенні як інтерналізація загальносоціальних, соціально-класових умов дійсності) і у відповідності до загальносоціальних умов, які надають можливість реалізації певних соціальних й індивідуальних цінностей [4].

З таким підходом перекликаються позиції багатьох учених, зокрема А.А. Тельнова, який, розглядаючи вплив об'єктивних факторів, вирішальну роль у формуванні ціннісних орієнтацій особистості відводить суспільній свідомості. За його думкою, суспільна свідомість через засвоєння діючою особою соціального досвіду виробляє в особистості готовність сприймати те чи інше явище певним чином. Тобто вчений визнає за суспільною свідомістю роль зовнішнього регулятора моральної поведінки людей, а розуміння й засвоєння особистістю моральних норм даного суспільства або певної соціальної спільноти, інтеріоризація їх, та відношення до цих норм виступають при цьому внутрішнім регулятором поведінки [3].

Погоджуючись з тим, що суспільній свідомості дійсно належить значна роль у процесі формування особистості, водночас необхідно зазначити, що система ціннісних орієнтацій особистості не є механічним відбитком, прямою проекцією існуючої в суспільній свідомості ієрархії цінностей. Структура і зміст ціннісних орієнтацій, по-перше, далеко не завжди повністю відтворює суспільні цінності, що детерміновано, насамперед, впливом індивідуальних особливостей особистості, реальних і референтних груп на відбір цінностей; по-друге, ознайомлення із світовими культурними стандартами та цінностями інших суспільних систем може спонукати формування таких ціннісних орієнтацій особистості, які не лише не відтворюватимуть домінуючу в суспільній свідомості систему цінностей, але й будуть прямо протилежні їй.

Таким чином, можна констатувати, що хоча напрацьовані науковцями багатофакторний, об'єктивно-суб'єктивний, рівневий підходи та їх певне сполучення дозволяють з'ясувати окремі проблеми формування особистості, вони не дають можливості в цілісному вигляді уявити систему детермінант ціннісних орієнтацій індивіда.

По-перше, багатофакторний підхід до детермінант процесу формування ціннісних орієнтацій особистості не може обмежитися лише визначенням економічних соціальних, політичних та духовних факторів. Можна погодитися з твердженням, що економічні, соціальні, політичні та духовні фактори є зовнішніми факторами формування особистості. Однак відносно того, що безпосередні специфічні риси поведінки та свідомості особистості визначаються самою особистістю, цього зробити неможливо. Другу групу факторів формування ціннісних орієнтацій особистості, як і загального процесу формування особистості, складають індивідуально-особистісні фактори цього процесу, які ніяк не можуть бути зведеними до того, що визначається самою особистістю.

По-друге, запропонована диференціація економічних, соціальних, політичних і духовних факторів на соціально-загальний, соціально-особливий та соціально-одиничний рівні, виходячи з діалектики загального та особливого, орієнтує на пошук спільного на зазначених рівнях, тотожного та схожого на соціально-загальному та соціально-особливому рівні. Такий підхід може мати місце при аналізі процесу формування представників різних верств конкретних соціальних груп або спільнот. При аналізі ж процесу формування особистості, формування ціннісних орієнтацій певної соціальної групи або спільноти слід виходити зі специфіки детермінації цього процесу. Відповідно до цього диференціація економічних, соціальних, політичних та духовних факторів процесу формування ціннісних орієнтацій особистості повинна здійснюватися за метарівнем, мегарівнем, макрорівнем та мікрорівнем.

По-третє, аналіз з позицій діалектики об'єктивного й суб'єктивного є важливою складовою методологічного арсеналу дослідження економічних, соціальних і політичних процесів суспільної життєдіяльності. Водночас застосування цього підходу до процесів духовного життя, процесу формування ціннісних орієнтацій особистості й певних соціальних спільностей має певні обмеження. У даному випадку, виходячи із сутності суб'єктивного, слід зазначити, що за межами дослідження опиняються важливі аспекти, пов'язані з біологічною природою людини та її психічним світом, і це не сприяє всебічному вирішенню проблеми. Тому дослідження детермінант ціннісних орієнтацій особистості повинно базуватися не на аналізі об'єктивних та суб'єктивних факторів, а на соціокультурних та індивідуально-особистісних вимірах.

Відповідно до цього, можна стверджувати, що ціннісні орієнтації особистості є складною динамічною системою, яка зумовлена впливами різноманітних факторів, що детермінують її стан, динаміку та тенденції, визначають зміст, особливості функціонування та розвитку на певних історичних етапах існування суспільства та життєдіяльності соціуму.

Ціннісні орієнтації особистості детерміновані двома органічно взаємопов'язаними групами факторів: соціокультурними факторами (економічні, соціальні, політичні та духовні фактори, які, у залежності від рівня організації соціуму та впливу, диференційовані за мета-, мега-, макро- і мікрорівнями) та індивідуально-особистісними факторами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бадюл О.С. Трансформації ціннісних установок особистості в сучасному українському суспільстві. / О.С. Бадюл // Перспективи. – Науковий журнал, 3(43). – Одеса, 2010. – С. 7–122.

2. Эфендиев А.Г. Социальная природа и факторы воспитания / А.Г. Эфендиев // Некоторые социологические проблемы. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1983. – 123 с.

3. Тельнов А.А. Ориентации личности как предмет социологического исследования: Автореф. дис. ... канд. филос. наук: / А.А. Тельнов – МГУ им. М.В. Ломоносова. – М., 1970. – 13 с.

4. Ядов В.А., Здравомыслов А.Г. Интерпретация основных понятий и набросок процедур сбора первичных данных / В.А. Ядов, А.Г. Здравомыслов // Личность и ее ценностные ориентации. – М., 1969. – С. 26 – 45.

Сало Г.В.

*аспірант 2-го року навчання Київського університету імені Бориса Грінченка,
методист Науково-методичного центру досліджень, наукових проєктів та програм
Київського університету імені Бориса Грінченка*

АНТРОПОЛОГІЗМ У РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ВЧЕННІ СТЕПАНА ЯРМУСЯ

***Анотація.** У дослідженні висвітлено особливості антропологічного дискурсу зарубіжного українського філософа Степана Ярмуса. З'ясовано, що світоглядні позиції діаспорного мислителя акумулювали в собі значний аксіологічний потенціал. Як результат виокремлено головні позиції філософії С. Ярмуса.*

***Ключові слова:** релігія, філософія, антропологізм*

В незалежній Україні якісно нового значення набуває розвиток гуманітарних наук. Формування держави та суспільства на демократичних засадах стимулює повернення до національних традиційних цінностей. В цьому контексті зазнає змін і сучасне релігієзнавство, об'єктом вивчення якого постає творча спадщина українських філософів західної діаспори. Релігійно-філософський дискурс зарубіжних українських мислителів характеризується своєю антропологічною спрямованістю. У ньому безпосередньо висвітлюється проблема буття з матеріалістичної та ідеалістичної точок зору.

Не є винятком і вчення Степана Ярмуса, у працях якого зустрічаємо співвідношення земного і духовного. Діаспорний філософ вбачав у людині пошукача Бога, оскільки пізнання людини про земне життя обмежується лише науковими знаннями, які далеко не є вичерпними. Людина здатна побачити прояви життя, але не завжди здатна їх збагнути. Незбагненними лишаються тайни буття, краси, любові тощо. В свою чергу, сенс та цінність життя полягає у розкритті таїн, бо вони здатні збагатити духовну сферу людини. Проте, зв'язок людини і Бога не є одностороннім. Згідно поглядів С. Ярмуса, Бог постає як найвище осмислення усього, яке не може існувати без людини [1, с. 14].

Загалом, С. Ярмусь стверджує, що людина усіма своїми душевними силами тягнеться до Великого Ідеалу добра, краси та спокою. Проте, на цьому шляху можуть бути різні перешкоди, в тому числі і релігійний скептицизм. Діаспорний мислитель твердить, що релігійні сумніви і охолодження віри відбувалося протягом багатьох років. Витоки зазначеного процесу лежать у першій успішній боротьбі людини проти авторитетів, в тому числі проти авторитету Церкви і її влади. Згідно поглядів С. Ярмуса, безбожжя, що бере свої корені від атеїзму, матеріалізму, байдужості та інших факторів негативно впливає на розвиток самої людини, а отже і на усе суспільство [2, с. 11]. Внаслідок пагубних впливів відбувається духовний занепад людини, а отже і втрата сенсу життя, оскільки свобода від релігії не означає свободу буття. Рятуння в цьому випадку Ярмусь вбачає у постаті сучасного душ пастиря, який здатен адекватно реагувати на виклики сьогодення, що полягають у виникненні модерних псевдо релігійних течій. Тому священнослужитель має своїм прикладом християнського життя навертати людину на правильні істини. На думку